

JELENTÉS A DOROG-KÖRNYÉKI TÖMEDÉKELŐ ANYAG- VIZSGÁLATOK RÓL

Irta: PAPP FERENC

Dorog környékén a felszíni laza üledékes kőzeteket vizsgáltam meg tömedékelésre és cementálásra való felhasználhatóság szempontjából. Roz-
LOZSNIK P., TELEGDI-ROTH K., SCHRÉTER Z. és VITÁLIS I. adatai alapján a futóhomok és lösz jöhetett tekintetbe. A két képződmény között éles határ nehezen vonható, nagyjából a dorogi Kőszikla-Ligethegy és a Köveshegy-Nagygete vonulatától É-ra futóhomok, D-re lösz takarja a lapos térszint.

A lösz a dunamenti előfordulásoknál kisebb vastagságú és a Nagymaros-vádkörnyékiekhez hasonlóan ázott-iszapos jellegű. Jóllehet a futóhomokot a lösznél fiatalabbnak jelölik, egyes feltárásokban (Ligethegy, Kecsehegy, Rókahegy) a lösz fekvőjében találjuk a futóhomokot. Ez arra vall, hogy a két üledék heteropikus fáciesű képződmény. Futóhomok a pleisztocén Duna árterén a mederhez közelebb, víztől ismételten elöntött részeken rakódott le, míg a lösz a medertől távolabb ülepedett le és iszaptartalma többszöri nem áramló vízzel való elöntésnek tulajdonítható. Ezzel összhangban van, hogy a löszben szárazföldi csigák csak néhol találhatóak, löszbaba pedig egyáltalában nincs benne. A lösz legjobb feltárásai a 8—10 m mély, 3—4 m széles szakadékok, melyek lefutását a legtöbb helyen szerkezeti irányok szabják meg. A lösz szakadékok leggyakoribb iránya ÉNy—DK, gyakori az ÉNy—DNy-i lefutású, ritka a K—Ny irányú. A szakadékok függőleges falakban végződnek, közelükben bemélyedések: lösz dolinák észlelhetők. A lösz szakadékok medrében homok található, mivel a finom iszaprészeket a víz kimosta. A szakadékokban a lösz helyenként 4—5 m magas tanuhegyekben áll meg. Igen valószínű, hogy a környéken a lösz kezdetben sivatagi viszonyok között halmozódott fel, majd a képződés ideje alatt a pleisztocén Duna közelsége folytán helyenként sekély víz borította el. Az itteni lösz ásványos összetétele megegyezik a Duna homokjának ásványaival.

A futóhomok-területen dűnehalmok elmosódott alakjai figyelhetők meg. A felszínen helyenként, ahol gyér a növényzet, 2—3 mm-es szemnagyságú kavics halmozódott fel deflációs maradékként, itt a szél a finomabb homokrészeket kifújta. A szél egyes ellenállóbb, meszes rétegfejeket hosszabb szakaszon kipeparálta. A homok felszínén szintvonalasan 30—40 mm széles barázdák is láthatók, ezeket is a szél hozta létre.

A futóhomok szemei mikroszkóp alatt megfigyelve jól lekerekítettek, gömbölydedek. Általában igen csekély mennyiségű agyagos frakciót tartalmaz. A lösz általában vegyes szemszerkezetű szögletes, élénken legömbölyö-

Sorszám	1mm-nél nagyobb %	1-0,5 mm %	0,5-0,3 mm %	0,3-0,1 mm %	0,1-0,02 mm %	0,02-0,002 mm %	0,002 mm-nél kisebb %	Vízáteresztő- képesség term. állapotban	Vízáteresztő- képesség mészanyag dolozai vízben	Vízáteresztő- képesség felzárva
1.	2,4	2,8	42,2	43,4	8,4	0,2	0,6	8,19	—	5,94
2.	3,3	5,4	40,0	40,4	9,3	0,8	0,8	6,50	6,49	3,89
3.	2,8	3,2	31,9	49,3	11,2	0,7	0,9	6,30	6,28	3,71
4.	0,6	18,1	56,3	17,6	4,7	0,9	1,8	4,33	4,34	2,79
5.	0,4	15,1	63,8	8,8	7,8	1,8	2,3	6,05	6,02	3,81
6.	0,4	0,2	8,8	20,7	52,8	8,7	8,4	1,01	1,00	0,52
7.	1,5	5,3	12,9	27,9	40,9	8,3	3,2	1,60	—	0,81
8.	—	0,2	3,8	24,4	60,6	6,8	4,2	1,66	—	0,90
9.	3,9	1,0	4,6	18,6	58,5	9,3	4,1	0,52	—	0,28
10.	0,3	2,2	7,6	16,1	34,9	15,8	3,1	0,56	—	0,21
11.	3,4	10,1	48,1	22,8	10,8	2,6	2,2	2,42	2,40	1,39
12.	2,5	37,1	34,9	14,3	8,3	1,7	1,2	5,01	—	2,86
13.	5,5	7,6	12,9	7,7	51,3	10,4	4,6	0,54	—	0,34
14.	7,9	11,0	32,0	17,5	20,7	7,4	3,5	1,65	—	0,69
15.	—	—	20,0	27,0	15,2	7,4	8,3	1,81	—	0,75
16.	16,6	—	3,1	7,0	70,1	14,1	5,7	0,38	—	0,27
17.	—	17,6	47,3	13,7	6,7	2,5	3,3	4,43	—	2,53
18.	8,9	2,4	20,9	37,1	27,1	7,5	3,6	1,27	—	0,57
19.	1,4	0,5	1,5	32,7	33,7	8,5	3,0	1,34	—	0,71
20.	0,1	0,2	1,3	26,9	59,7	9,1	2,8	0,90	—	0,49
21.	—	2,3	3,9	26,2	56,5	7,6	3,5	0,94	0,91	0,49
22.	—	0,3	11,9	17,6	55,4	8,8	6,0	1,66	—	0,73
23.	—	3,1	5,5	6,4	80,5	1,1	3,4	0,94	—	0,52
24.	—	0,3	1,8	14,2	70,5	9,7	2,4	0,64	—	0,28
25.	—	0,3	1,8	16,5	66,5	12,0	2,9	0,36	—	0,15
1.	Sátorkő, homokbánya legfelül,									
2.	Sátorkő, homokbánya ÉK-i része felülről 1,8—3 m-ig,									
3.	Sátorkő, homokbánya ÉK-i része alul 3—12 m,									
4.	VI. akna durva homok, alatta és felette meszes lösz,									
5.	VI. akna vörösbarna homok,									
6.	VI. akna DK-i sarok 3 m-es lösztal alul agyagosabb, legfelül,									
7.	«Nyulgödör» alja, iszapos homok,									
8.	«Nyulgödör», 7. felett kb. 6 m,									
9.	«Nyulgödör» héjja-tösz,									
10.	Ligethegyi tető télláshól lösz,									
11.	Ligethegyi Kecskefű felett homok,									
12.	Rókahegy DK-i dereka homok,									
13.	Rókahegy tető agyagos lösz,									
14.	Kecskehegy D-i dereka homok, felette agyagos homok,									
15.	XII. aknával szemben lévő homokbánya tetőfejtől,									
16.	a Kecskehegy DK-i része fent, lösz,									
17.	Kishegy lösz alatti homok,									
18.	Sallerhol homokbánya agyagos finom homok,									
19.	Getehegy XI:5. lejtáknál homokgödör legfent,									
20.	transzformátor dereka a bányá ÉK-i sarkából, fent 2 m lösz,									
21.	Annavölgy EFJNY-i csapású homok, felette lösz,									
22.	«Ujakna» mellett lösz,									
23.	«Ujakna» síkló kiindulástól homokos lösz,									
24.	«Ujakna» Kecskegödör,									
25.	«Ujakna» Kecskegödör.									

dött szemcsék a leggyakoribbak. Az iszapos rész mennyisége igen változó, helyenként 60%-ot is elér. A 25 lelőhelyről begyűjtött futóhomok-löss minta mechanikai összetételét a mellékelt táblázatban foglaltam össze. A tömedékelésre és cementálásra való felhasználhatóság elbírálása céljából a minták vízáteresztőképességét is megvizsgáltuk természetes állapotban és felrázás, ülepités után. A vizsgálatokat POJÁK TIBOR végezte.

A tömedékelésre való felhasználhatóság szempontjából a sátozkőpusztai homokbánya jól bevált homokját vettük alapul, mely legnagyobb-részt durva és finom homokból áll. A csekély iszaptartalom felrázás után a felszínre kerül s így a homok áteresztőképességét nagymértékben csökkenti. Hasonló összetételű a Kecskégy homokja is.

Üzemi tapasztalatok szerint tömedékelésre és cementálásra a löss is jól felhasználható. Nagymennyiségű iszaptartalom azonban a cementálásnál is hátrányos lehet, mivel a kiszáradást késlelteti. Felhasználás előtt tehát a löss iszaptartalma megállapítandó, esetleg részben egyszerű átmosással eltávolítandó.

COMPTE RENDU DES EXAMENS DES MATERIAUX A REMBLAYAGE DES ENVIRONS DE DOROG

Par F. PAPP

Parmi les sédiments friables de surface, ce sont les occurrences de loess et sable mouvant qui ont été examinés aux fins de leur utilisation comme matériaux à remblayage. En vertu des examens, le sable mouvant est bien trié et, en matière pure, il peut être employé au remblayage. Après sa déposition, la teneur en vase du loess augmente considérablement l'imperméabilité du remblayage. V. le tableau de la composition de grain et de la perméabilité des échantillons examinés, dans le texte hongrois.

ОТЧЕТ ОБ ИССЛЕДОВАНИЯХ ЗАКЛАДОЧНЫХ МАТЕРИАЛОВ, ПРОИЗВЕДЕННЫХ В ОКРЕСТНОСТИ ДОРОГА

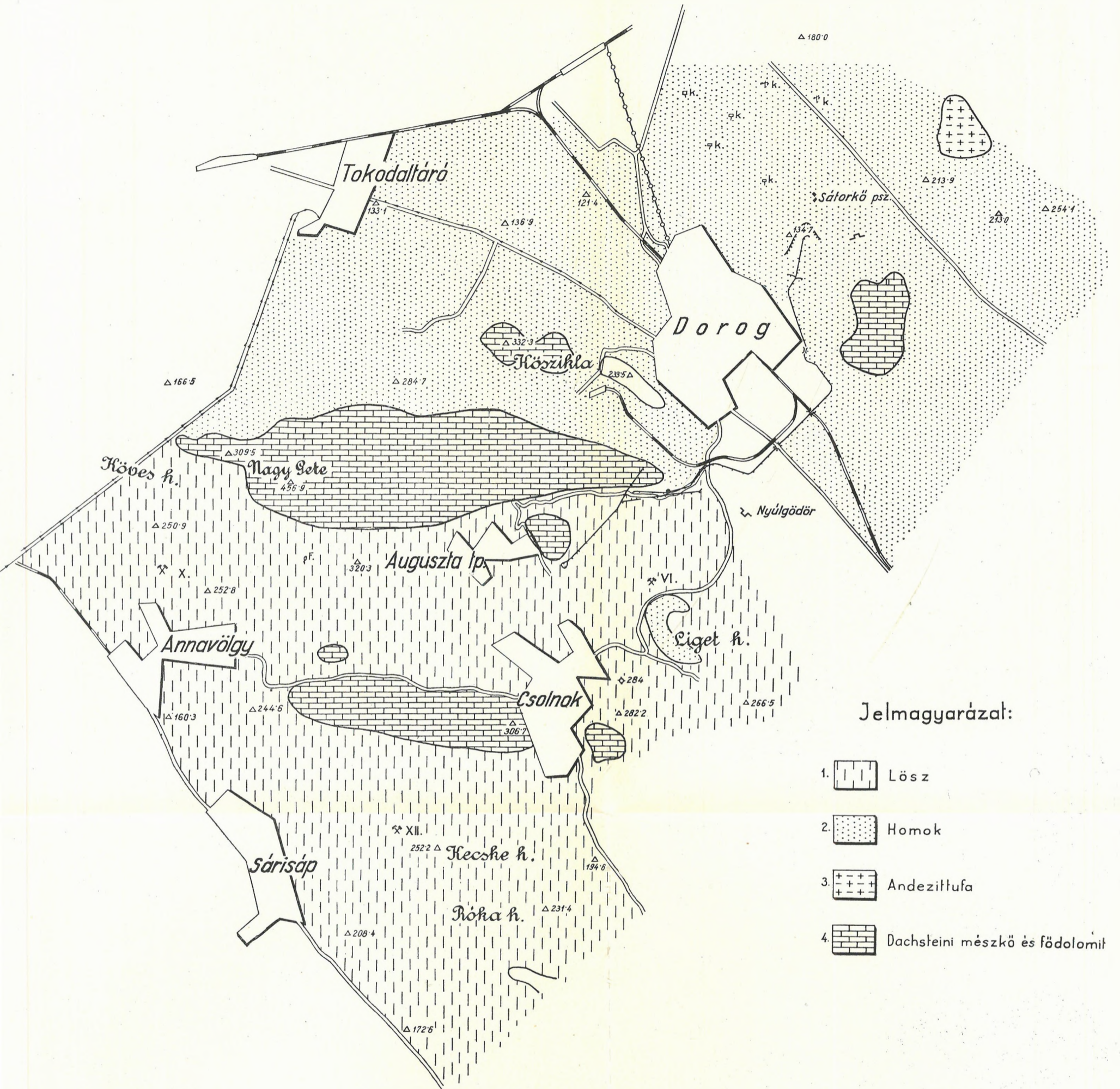
Ференц Папп

С целью применения в качестве закладочного материала, из рыхлых поверхностных осадков были исследованы сыпучий песок и лёсс. На основании исследований сыпучий песок, как хорошо сортированный и чистый материал, может хорошо быть применен к закладке. Ил, находящийся в лёссе, после осаждения значительно увеличивает водоупорность закладки. Гранулометрический состав и водопроницаемость исследованных образцов видны в таблице венгерского текста.

A DOROG KÖRNYÉKÉN MEGVIZSGÁLT TÖMEDEKELŐ ANYAGOK.

Papp Ferenc felvétele.

0 1 2 km

Jelmagyarázat:

1. Löss
2. Homok
3. Andezittufa
4. Dachsteini mészkő és fődolomit

Les ramblais examinés dans les environs de Dorog

Levé par Ferenc Papp (1948)

Légende:

1. Loess.
2. Sable.
3. Tuf d'andésite.
4. Dachsteinkalk et Hauptdolomit.

Закладочные материалы, исследованные в окрестности Дорога

Съемка Ференца Паппа (1948)

Легенда.

1. Лёсс.
2. Песок.
3. Андезитовый туф.
4. Дахштейнский известняк и главный доломит.